

Kommunal- og moderniseringsdepartementet 30. juni 2015

Journalnr.: 15/2941

Høringsnotat

Endringer i byggesaksforskriften – Reglene om sentral godkjenning mv.

Innhold

1	INNLEDNING	4
2	FORSLAG TIL NYE SERIØSITETSKRITERIER.....	6
2.1	Generelt.....	6
2.1.1	Seriøsitetskriterier	6
2.1.2	Informasjonsinnhenting.....	6
2.2	Skatt.....	9
2.3	Merverdiavgift	10
2.4	Forskuddstrekk – skatt for ansatte	11
2.5	Arbeidsgiveravgift	12
2.6	Arbeidstaker - arbeidsgiverregisteret.....	12
2.7	Arbeids- og lønnsvilkår (HMS-krav)	13
2.8	Konkurs og konkursskarantene.....	14
3	TILLEGGSOPPLYSNINGER I DET SENTRALE GODKJENNINGSREGISTERET	17
3.1	Opplæringsbedrift.....	17
3.2	Forsikring	17
4	ANDRE SPØRSMÅL.....	19
4.1	Konsekvenser av brudd på seriøsitetskravene i sentral godkjenning.....	19
4.2	Utenlandske foretak	20
4.3	Prioriteringer ved kommunalt tilsyn	20
4.4	Økonomiske og administrative konsekvenser	21
5	FORSLAG TIL ENDREDE GODKJENNINGSOMRÅDER	24
5.1	Generelt.....	24
5.2	Overordnet ansvar	25
5.2.1	Fjerne overordnet ansvar som godkjenningssområde.....	25
5.2.2	Alternativt forslag – oppdeling i to ansvarsområder	26
5.3	Våtrom.....	26
5.4	Sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner.....	27
5.5	Vannforsynings-, avløps- og fjernvarmeanlegg.....	27
5.6	Brannalarm, nødlys og ledesystem.....	28

5.7	Grunnarbeid og landskapsutforming	29
5.8	Økonomiske og administrative konsekvenser	29
6	FORSLAG TIL FORSKRIFTEENDRINGER I SAK10	30
6.1	Forslag til endringer i § 13-1. Organ for sentral godkjenning for ansvarsrett	30
6.2	Forslag til ny § 13-1a. Seriøsitetsvilkår for sentral godkjenning	30
6.3	Forslag til ny § 13-1b. Tilleggsopplysninger for sentral godkjenning	31
6.4	Forslag til endringer i § 13-2. Søknad om sentral godkjenning for ansvarsrett	31
6.5	Forslag til endringer i § 13-5. Godkjenningssområder for sentral godkjenning av foretak.....	32
6.6	Forslag til ny § 13-6a Tilbaketrekking av sentral godkjenning for ansvarsrett.....	34
6.7	Forslag til endringer i § 13-7. Register over foretak med sentral godkjenning	34
6.8	Forslag til endringer i § 15-1. Strategi for tilsyn. Rapportering	35

1 Innledning

Dette forslaget til endringer i byggesaksforskriften bygger på vedtak om endringer i plan- og bygningsloven fattet av Stortinget i juni 2015. Departementet viser til lovproposisjonen av 27. mars 2015 *Prop. 131 L – Forslag til endringer i plan- og bygningsloven (Sentral godkjenning av foretak)*.

Departementet minner om at forslaget hjemles i plan- og bygningsloven slik den lyder etter endringene vedtatt av stortinget i juni 2015, jf. særlig den nye § 22-3. Hjemlene i loven har ikke trådt i kraft.

Høringsforslaget gjelder den sentrale godkjenningsordningen for ansvarsrett. Formålet med høringsforslaget er å styrke sentral godkjenning som virkemiddel for kvalitet i byggetiltak gjennom skjerpede krav til sentralt godkjente foretak. Forslaget følger opp regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet som ble lagt frem i januar 2016. Forslaget bygger også opp under bygge- og anleggsnæringens innsats mot useriøse foretak og rapporten "Enkelt å være seriøs" fra august 2014. Rapporten fremhever blant annet behovet for nye seriøsitetskrav i den sentrale godkjenningsordningen.

Høringsforslaget innebærer at vilkårene for å få sentral godkjenning utvides. Tilleggsvilkårene går ut på at virksomheten må oppfylle lovpålagte krav til virksomheten gitt i annen lovgivning.

Tilleggsvilkårene skal bidra til å sikre lovlydig drift. Høringsforslaget forutsetter informasjonsdeling mellom offentlige instanser og skal ikke innebære flere dokumentasjonskrav og merarbeid for foretakene.

I dag er hovedfunksjonen til sentral godkjenning å fungere som faglig prekvalifisering for ansvarsrett og være et hjelpemiddel i byggesak. Når krav om lokal godkjenning bortfaller 1. januar 2016, vil funksjonen til sentral godkjenning endres. Sentral godkjenning vil fortsatt ha betydning i byggesak og særlig i forbindelse med tilsyn. Sentral godkjenning skal styrkes for å bli et mer solid redskap og hjelpemiddel for tiltakshavere, utbyggere og andre aktører ved valg av kontraktspartnere, leverandører og underleverandører.

Innføring av tilleggsvilkår som omfatter forhold av stor generell samfunnsmessig interesse, som viser foretakenes vilje til å følge regelverket, vil bidra til økt tillit til sentralt godkjente foretak. Det skal også bli mulig at sentral godkjenning synliggjør om foretakene er godkjente opplæringsbedrifter, og om de har obligatoriske eller frivillige forsikringer. Sentral godkjenning skal være et kvalitetsstempel som innebærer et konkurransefortrinn.

Forslagene til endringer retter seg mot den sentrale godkjenningsordningen. Det forventes at kommunene tar hensyn til om foretak er sentralt godkjent, men kommunene skal ikke vurdere foretakene opp mot seriøsitetskriteriene, og de får heller ikke andre nye oppgaver.

I proposisjonen er det gitt hjemler for særskilte lempende saksbehandlingsregler i byggesak for sentralt godkjente foretak. Slike virkemiddel er ikke vurdert i denne høringen. Som det sies i proposisjonen, må de foreslåtte endringene evalueres etter at de har virket en tid. Det må være sikkerhet for at de, sammen med skjerpet tilsyn med sentralt godkjente foretak, har ønsket effekt på seriøsitet og kvalitet.

Forslaget innebærer også enkelte endringer i godkjenningsområdene som foretak kan søke prekvalifisering for. Formålet med endringene er å tilpasse godkjenningsområdene bedre til den faktiske kompetansen til foretak i byggenæringen. Den sentrale godkjenningen skal gi et mer presist uttrykk for foretakets faglige kvalifikasjoner.

Endrede faglige kvalifikasjonskrav for sentral godkjenning, som var på høring høsten 2014, er fastsatt av departementet 9. juni 2015. Endringene er planlagt å tre i kraft sammen med forskriftsendringene i denne høringen, 1. januar 2016.

2 Forslag til nye seriøsitetskriterier

2.1 Generelt

2.1.1 Seriøsitetskriterier

Høringsutkastet fremmer forslag om endringer i byggesaksforskriften (SAK10) som gjelder den sentrale godkjenningsordningen for ansvarsrett. Lokal godkjenning av foretak oppheves med virkning fra 1. januar 2016. Endringsforslaget er hjemlet i plan- og bygningsloven § 22-3.

Sentral godkjenning er et virkemiddel for å oppnå god kvalitet i byggverk. Skal ordningen fungere etter sin hensikt, er det en forutsetning at både tiltakshavere, kommuner og foretak har tillit til ordningen. Sentralt godkjente foretak skal forbindes med seriøsitet, kompetanse og kvalitetsmessig arbeid.

For å bidra til økt tillit og styrking av ordningen, fremmes det forslag om at frivillig sentral godkjenning ikke utelukkende skal baseres på foretakenes faglige kvalifikasjoner. Også opplysninger som har generell samfunnsmessig interesse og er egnet til å vise foretakenes evne og vilje til lovlydig drift, skal inngå som vilkår for sentral godkjenning. Endringsforslaget gjelder kun tilleggsvilkår for frivillig sentral godkjenning og medfører ikke endrede krav for foretak som påtar seg ansvar i konkrete byggesaker.

I tråd med lovproposisjonen inneholder forskriftsforslaget mulige tilleggsvilkår for sentral godkjenning. Tilleggsvilkårene tar utgangspunkt i grunnleggende samfunnskrav til virksomheten, som betaling av skatt og merverdiavgift, registrering i arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret, obligatoriske forsikringer og lønns- og arbeidsvilkår. Departementet har også vurdert om konkurs og konkursskarantene bør tillegges betydning, samt om det sentrale godkjenningsregisteret skal synliggjøre forsikringsforhold og at foretak er godkjent som opplæringsbedrift.

Nye seriøsitetsvilkår er basert på informasjon om foretakets økonomi og drift. Seriøsitetsvilkårene vil gi kontraktspartnere en indikasjon på at foretaket driver økonomisk forsvarlig, som kan ha betydning for foretakets gjennomføringsevne i byggeprosjekter.

På sikt kan det bli aktuelt å stille andre krav til sentralt godkjente foretak enn det høringsforslaget omfatter. Dette vil bli vurdert når reglene har fått virke en tid.

2.1.2 Informasjonsinnhenting

Generelt

Opplysninger som skal danne grunnlaget for nye seriøsitetsvilkår, må være konkrete, etterprøvbare og knyttet til driften av foretaket. De må dessuten være tilstrekkelig oppdaterte slik at de gir et korrekt bilde av foretakets virksomhet.

Opplysningene vil være en nødvendig forutsetning for å få innvilget og beholde sentral godkjenning. Den sentrale godkjenningsordningen skal ikke foreta en egen vurdering av opplysningene fra andre myndigheter. Høringsforslaget baserer seg på særmyndighetenes egne opplysninger og vurderinger. I utgangspunktet skal manglende oppfyllelse av tilleggsvilkårene føre til automatisk avslag på søknad om sentral godkjenning. Manglende oppfyllelse vil etter forslaget også føre til tilbaketrekking av gitt sentral godkjenning, jf. kapittel 4.1 nedenfor.

Opplysningene om skatte- og avgiftsforhold med videre skal innhentes fra aktuelle særmyndigheter/kontrollorganer av den sentrale godkjenningsordningen. Høringsforslaget innebærer i utgangspunktet ikke en utvidet dokumentasjonsplikt for foretakene. Det vil likevel kunne være mulig at foretak må dokumentere at det er tegnet lovpålagt yrkesskadeforsikring og frivillig ansvarsforsikring dersom de ønsker dette synliggjort i det sentrale godkjenningsregisteret.

Personvern og taushetsplikt – Fullmakt fra foretaket

Forskriftsforslaget legger opp til at den sentrale godkjenningsordningen innhenter nødvendige opplysninger direkte fra de aktuelle myndigheter.

Forslaget vil innebære at det i noen grad innhentes personopplysninger fra offentlige registre, særlig i tilfellene der foretakene er enkeltpersonforetak eller andre ansvarlige selskap, og personopplysningsregelverket vil derfor komme til anvendelse.

Opplysningene som hentes inn vil imidlertid ikke være sensitive opplysninger, jf. personopplysningslova § 2 nr. 8, og de strengere vilkårene i personopplysningsloven § 9 vil dermed ikke være relevante.

Personopplysninger kan bare behandles dersom vilkår i personopplysningsloven § 8 er oppfylt; det må foreligge samtykke, særskilt lovhjemmel eller opplysningene må være nødvendige for et formål oppgitt i bestemmelsen. Departementet anser at innhenting av opplysninger om foretak som søker om sentral godkjenning kan hjemles særskilt i forskriften og vil da være et vilkår for å søke godkjenning, se forslag til ny § 13-1a, tredje ledd.

Opplysninger om skatte- og avgiftsforhold er også underlagt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13, ligningsloven § 3-13 og merverdiavgiftsloven § 7, uavhengig av om de gjelder privatpersoner eller foretak. For å sikre at nødvendige opplysninger kan hentes inn er det derfor nødvendig med unntak fra taushetsplikten. Opplysningene som skal hentes inn av Direktoratet for byggkvalitet ved vurderingen av foretakene, skal innhentes fra Registerinfo, jf. nedenfor. Registerinfo benytter samtykke som grunnlag for utlevering av opplysninger.

Forslaget til ny § 13-1a gir i tråd med personvernloven Direktoratet for byggkvalitet anledning til å innhente opplysninger knyttet til de nye tilleggsvilkårene og opplysninger som skal synliggjøres i det sentrale godkjenningsregisteret. Dette skal skje både ved søknad om og fornyelse av sentral godkjenning. Videre forutsettes en fullmakt til direktoratet for innhenting av opplysninger, slik at Skattedirektoratet kan utlevere opplysninger om foretakene uten hinder av taushetsplikten. Fullmakt til innhenting av relevant informasjon vil ha en varighet på 3 år, noe som tilsvarer en godkjenningsperiode etter SAK10 § 13-4.

Innhenting av opplysninger skal kunne skje både i forbindelse med søknad om sentral godkjenning, søknad om fornyelse og ved direktoratets tilsyn med foretakene.

Fullmakten vil omfatte opplysninger som fremgår av skatteetatens SKAV-skjema. SKAV-skjemaet inneholder mer informasjon enn høringsforslaget krever for sentral godkjenning. Opplysninger som ikke er direkte knyttet til de nye tilleggsvilkårene, har ikke betydning og vil ikke vektlegges ved behandling av søknad om sentral godkjenning.

Fullmakten vil, hvis foretaket ønsker det, også omfatte innhenting av opplysninger som skal synliggjøres i det sentrale godkjenningsregisteret.

At foretak gjennom søknaden aksepterer innsyn i opplysninger som er knyttet til foretakets økonomiske anliggender, vil i seg selv fremme seriøsitet. De foretak som

har noe å skjule, vil vegre seg mot å synliggjøre forhold som kan avsløre ulovligheter. Ordningen vil kunne motvirke at en del useriøse foretak søker sentral godkjenning. Det er grunn til å anta at dette vil øke tilliten til den sentrale godkjenningsordningen.

Registeret over godkjente foretak vil vise at de oppfyller kravene i lov og forskrift. Registeret vil imidlertid ikke vise noen detaljer om foretaket, som regnskapstall eller lignende.

Skatteetatens Registerinfo - SKAV-skjema

Skatteetatens Registerinfo er en informasjons- og serviceenhet som ble opprettet som resultat av et samarbeidsprosjekt mellom byggenæringen og aktuelle kontrollorganer. Hensikten var blant annet å bedre etterlevelsen av regelverket i byggenæringen på skatte- og avgiftsområdet.

Skatteetatens Registerinfo skal bidra til å gjøre det lettere å være seriøs og vanskeligere å være useriøs. Registerinfo gir tilgang på følgende opplysninger:

- generell informasjon om foretaket, herunder antall ansatte innmeldt i Aa-registeret
- om foretak er registrert i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret, samt Skatteetatens merverdiavgiftsregister
- om merverdiavgiftsoppgaver er levert for de tre siste terminene
- om terminoppgaver for arbeidsgiveravgift er levert for de tre siste terminene
- om foretak ikke har betalt skatt, forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift og merverdiavgift framskaffet via skatteattest.
- om foretak har hatt utenlandske arbeidstakere eller oppdrag siste seks mnd

Gjennom informasjon fra Registerinfo (SKAV-skjemaet) vil den sentrale godkjenningsordningen få dekket behovet for opplysninger knyttet til de foreslåtte tilleggsvilkårene. Opplysninger om registrering i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret er forøvrig allerede elektronisk tilgjengelig for den sentrale godkjenningsordningen i dag. Registerinfo inneholder også noe informasjon som ikke er relevant for ordningen, blant annet relatert til utenlandske arbeidstakere.

Oppdatering - hyppighet

Opplysninger om oppfyllelse av tilleggsvilkårene skal innhentes ved søknad om og fornyelse av sentral godkjenning. Det legges i tillegg opp til at informasjonen skal kunne oppdateres til enhver tid for å fange opp eventuelle endringer som kan ha betydning for seriøsiteten i foretaket. Jevnlig oppdatering av informasjon vil bidra til å gi ordningen troverdighet.

Det er ulike perioder for rapportering av skatte- og avgiftsforhold. Ligningsåret for skatt er et kalenderår, mens merverdiavgift og arbeidsgiveravgift avregnes seks ganger årlig. Hvilke konsekvenser de ulike beregningsperioder kan ha for nye tilleggsvilkår, er behandlet nedenfor under de respektive kapitlene for nye vilkår.

Det legges opp til en kostnadseffektiv og ressursbesparende innhenting og behandling av opplysningene i den sentrale godkjenningsordningen. Det pågår et arbeid med tilrettelegging for elektronisk overføring av informasjon fra Skatteetaten, og det tas sikte på at dette skal være klart ved ikraftsetting av regelverksendringene 1. januar 2016.

Departementet legger til grunn at ordningen kan utvikles over tid, blant annet når det gjelder hvilke opplysninger sentral godkjenning skal baseres på, detaljeringsgrad og metode for innhenting av informasjon fra andre myndigheter.

2.2 Skatt

Type skatt og foretak

Lovproposisjonen gir klare føringer om at betalt skatt kan inngå som et tilleggsvilkår i den sentrale godkjenningsordningen. Den mest aktuelle skattetyper vil være inntektsskatt. For å være relevant som et seriøsitetsvilkår, må betalingsvilje og -evne være knyttet til foretaket.

I Norge er det skatteplikt for personer og selskaper hjemmehørende i riket. Foretak og personer som ikke er hjemmehørende her, plikter å svare skatt av inntekt av virksomhet som utøves og drives i Norge.

Aksjeselskap, statsforetak og interkommunalt selskap er egne skattesubjekter. Dette innebærer at *foretaket* selv plikter å svare skatt. Inntektsskatt er derfor meget relevant som seriøsitetsvilkår for denne type foretak.

Ansvarlige selskap (ANS), for eksempel enkeltpersonforetak og ansvarlige selskap med delt ansvar, er ikke egne skattesubjekter. Deltakere i ansvarlige selskap lignes hver for seg som person, for sin andel av selskapets formue og inntekt. I inntektsskatt for ansvarlige selskaper kan det inngå skatt fra personens arbeidsinntekt, kapitalinntekt, virksomhetsinntekt, pensjonsskatt/ytelsesskatt og tilfeldig inntekt. For ansvarlige selskap vil derfor et vilkår om betalt inntektsskatt ikke nødvendigvis bare referere seg til foretaksvirksomheten. Skatten kan også påvirkes av personlige forhold som ikke er relatert til driften av foretaket.

Departementet foreslår likevel å legge inntektsskatt til grunn som seriøsitetsvilkår også for ansvarlige selskap. Person og foretak er nært knyttet sammen i ansvarlige selskaper. Deltakerne har et ubegrenset og personlig ansvar for selskapets forpliktelser, og vilkåret om betalt skatt vil derfor være relevant som seriøsitetsindikator også for denne type selskap. Høringsforslaget om oppfyllelse av skattekrav som tilleggsvilkår har fått støtte av Skatteetaten i forskriftsarbeidet.

Nærmere om vilkåret

Departementet foreslår et vilkår om at sentralt godkjente foretak ikke skal ha forfalt og ubetalt skatt. Vilkaeret er ment å gi opplysninger om foretakets vilje og evne til å betale forfalt skatt. Opplysningene fremkommer i SKAV-skjemaet til Skatteetaten.

Vilkåret gir ingen indikasjon på foretakets seriøsitet før et ligningsår er avsluttet og skatt er forfalt. Først da vil eventuelle forfalte, ubetalte skattekrav vises.

Vilkåret er formulert slik at det ikke skal foreligge forfalt, ubetalt skatt. Hadde kravet vært dokumentasjon av betalt skatt, ville nyetablerte foretak og foretak uten overskudd å beskattes av, ikke oppfylt vilkårene for sentral godkjenning. Det ville være urimelig om disse faller utenfor den sentrale godkjenningsordningen. Overskudd kan være avhengig av markedsconjunkturer og forhold som foretaket ikke kan lastes for.

For etablerte foretak vil vilkåret avdekke et eventuelt mislighold. Derimot vil et slikt dette vilkåret alene ikke fange opp useriøse nyoppstartede selskap før første ligningsår er utløpt. Tilsvarende gjelder for foretak som slås sammen eller deles (fusjon/fisjon) og som ikke kan vise til skattedokumentasjon for det nye organisasjonsnummeret.

Siden enkeltpersonforetak betaler personskatt, kan opplysningene om inntektsskatt være basert på en eventuell tidligere næringsvirksomhet. Opplysninger kan vise til skatteforhold i fortiden som ikke nødvendigvis har relevans for den driften søknad om sentral godkjenning gjelder, og seriøsiteten i det nye foretaket. Motsatt kan tidligere skatteforhold ha relevans på lik linje med tidligere praksis fra tidligere arbeidsforhold i andre foretak.

Høringsforslaget forutsetter en jevnlig oppdatering av opplysninger som tilsier at nyetablerte foretak vil fanges opp så snart foretakets første ligningsår er utløpt. Dette sammenholdt med de øvrige seriøsitetsvilkårene som kan avdekke ulovlig drift på et tidligere tidspunkt, tilsier at skattevilkåret bør være egnet som seriøsitetsvilkår.

2.3 Merverdiavgift

Lovproposisjonen åpner for at merverdiavgift kan inngå i nye tilleggsvilkår i sentral godkjenning. Departementet foreslår et nytt tilleggsvilkår for sentral godkjenning som omfatter registrering i Merverdiavgiftsregisteret, innlevering av omsetningsoppgave samt at foretaket ikke har forfalt og ubetalt merverdiavgift.

Etter merverdiavgiftsloven § 3-1 skal det beregnes merverdiavgift ved omsetning av varer og tjenester. Foretak skal være registrert i Merverdiavgiftsregisteret, levere omsetningsoppgave til fastsatte terminer og svare merverdiavgift av virksomheten. Dette er også opplysninger som fremgår av SKAV-skjemaet fra Skatteetaten.

Med utgangspunkt i merverdiavgiftslovens krav som nevnt over har departementet vurdert om tilleggsvilkårene for sentral godkjenning bør omfatte merverdiavgift, og har kommet til at dette vil være hensiktsmessig.

Registrering i Merverdiavgiftsregisteret

Foretak skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret før oppstart av virksomheten. Innenfor bygg- og anleggsnæringen vil konsulent-, rådgivnings- og håndverkstjenester være registreringspliktige. Registreringsplikten omfatter også utenlandske foretak som har omsetning i Norge.

Det er registreringsplikt for næringsdrivende og offentlig virksomhet som har omsetning over 50.000 i en periode på 12 måneder, jf. merverdiavgiftsloven § 2-1. Det er grunn til å anta at de fleste foretak som er aktuelle for sentral godkjenning, har høyere omsetning enn 50.000 over 12 måneder og derfor vil være merverdiavgiftspliktige.

Flere virksomheter som drives av samme eier, skal registreres i Merverdiavgiftsregisteret som ett avgiftssubjekt. Dette innebærer at det kan være vanskelig å se om opplysningene i SKAV-skjemaet er knyttet til det aktuelle foretaket som søker sentral godkjenning. Opplysningene vil derfor ikke nødvendigvis si noe om seriøsiteten i det konkrete foretaket, men mer generelt om hvordan eieren driver sine virksomheter.

Sentral godkjenning er en foretaksgodkjenning og samtlige vilkår for godkjenning skal i dag være oppfylt av foretaket. Dersom merverdiavgift skal inngå i nye tilleggsvilkår for sentral godkjenning, vil ikke forhold knyttet til foretaket alene være avgjørende for oppfyllelse av vilkåret. Eiers øvrige virksomheter vil også kunne få betydning.

Merverdiavgiftsloven åpner for at en del av et avgiftssubjekt kan tillates registrert som eget avgiftssubjekt i Merverdiavgiftsregisteret dersom denne delen fysisk og formelt er skilt ut. En slik registrering vil gjøre det mulig å knytte avgiftsopplysningene i SKAV-

skjemaet til et konkret foretak, hvis foretaket ønsker å synliggjøre overholdelse av reglene om merverdiavgift. Det er i dag trolig et fåtall foretak som har søkt om og fått innvilget slik registrering.

Departementet anser at registrering i Merverdiavgiftsregisteret er en relevant seriositetsindikator, selv om mange foretak som søker sentral godkjenning ikke nødvendigvis er egne avgiftssubjekter, og foreslår derfor dette som et vilkår for godkjenning. Registreringen er en lovpålagt plikt og en nødvendig forutsetning for å oppfylle foretakets avgiftsforpliktelser. Dette tilsier at det bør være mulig å legge til grunn økonomiske forhold knyttet til eiers virksomheter under ett der foretaket ikke er eget avgiftssubjekt.

Nærmere om vilkåret

Merverdiavgift skal i utgangspunktet beregnes og betales med 6 terminer årlig. Det foreligger innleveringsplikt av omsetningsoppgave i alle terminer, også i terminer uten omsetning eller anskaffelser.

Siden det er krav om beregning og betaling av merverdiavgift 6 ganger årlig, vil nyetablerte foretak etter kort tid kunne vise til at omsetningsoppgave er innlevert. Det samme gjelder foretak som har fusjonert, fisjonert eller av andre årsaker har fått nytt organisasjonsnummer.

Merverdiavgiftsloven § 15-3 åpner for at foretak med lav omsetning (< 1 mill.) kan innlevere omsetningsoppgave en gang i året. For disse vil ikke et vilkår om innlevering av omsetningsoppgave få samme virkning siden det tar lengre tid å avdekke manglende oppfyllelse av vilkårene. I følge Skatteetaten gjelder dette imidlertid relativt få foretak og bør ikke være styrende for om tilleggsvilkåret bør innføres.

Omsetningsoppgaven danner grunnlaget for beregning av merverdiavgift. Foretak som innleverer omsetningsoppgave, viser vilje til å innordne seg avgiftssystemet og drive innenfor lovlige rammer. Innlevering av omsetningsoppgave bør derfor inngå som en del av tilleggsvilkåret om merverdiavgift.

Opplysninger om registrering og innlevering av omsetningsoppgave er ikke alene tilstrekkelig til å kartlegge om foretaket driver lovlig. Merverdiavgiften må også være betalt. Det foreslås at vilkåret om merverdiavgift også knyttes til at foretaket ikke har forfalt, ubetalt merverdiavgift. Samlet gir opplysningene om foretakets oppfyllelse av kravene i merverdiavgiftsloven et bilde av foretakets evne og vilje til overholdelse av regelverket og indikerer om foretaket driver seriøst.

2.4 Forskuddstrekk – skatt for ansatte

Det foreslås at forskuddstrekk av skatt for ansatte inngår i de nye tilleggsvilkårene i samsvar med føringer i lovproposisjonen. For å inneha sentral godkjenning skal foretak ikke ha forfalt, ubetalt forskuddstrekk. Opplysningene fremgår av Skatteetatens SKAV-skjema.

Rapportering av lønns- og ansettelsesforhold til Skatteetaten, NAV og Statistisk sentralbyrå (SSB) er samlet i den såkalte a-meldingen. A-meldingen har erstattet blant annet terminoppgave og årsoppgave for arbeidsgiveravgift, og forskuddstrekk og melding til Aa-registeret til NAV. A-melding skal sendes inn hver måned av alle som utbetaler lønn, pensjon og andre ytelser. A-meldingen inneholder opplysninger om lønn og ytelser, i tillegg til status på alle arbeidsforhold. Enkelpersonforetak uten ansatte skal ikke levere a-melding.

Arbeidsgiver skal sende inn a-meldingen elektronisk minst en gang i måneden. A-meldingen sendes elektronisk gjennom foretakets lønssystem, fra foretakets regnskapsfører eller registreres direkte på AltInn.

Som arbeidsgiver har man ansvar for å beregne og innbetale forskuddstrekk for ansattes skatt. Dette gjelder også for utenlandske foretak fordi arbeidstakeren plikter å svare skatt til Norge for arbeid utført i Norge. Forskuddstrekk beregnes av brutto lønn til de ansatte. Forskuddstrekk skal betales hver måned.

Det er ikke krav om forskuddstrekk for enkeltpersonforetak uten ansatte. Siden ikke enkeltpersonforetak plikter å betale forskuddstrekk, er det ikke hensiktsmessig å innføre et krav om at forskuddstrekk skal være betalt. Derimot er det mulig å innføre som vilkår at det ikke skal foreligge forfalt, ubetalt forskuddstrekk. Selv om kravet kun får betydning for foretak som er omfattet av reglene om forskuddstrekk, bør det omfattes av de nye tilleggsvilkårene. Forskuddstrekk av skatt for ansatte har stor betydning i et seriøsitetperspektiv, blant annet for å fange opp svart arbeid.

2.5 Arbeidsgiveravgift

Det foreslås at arbeidsgiveravgift inngår i de nye tilleggsvilkårene i samsvar med føringer i lovproposisjonen. For å inneha sentral godkjenning skal foretak ikke ha utestående forfalt arbeidsgiveravgift. Dette er opplysninger som fremgår av Skatteetatens SKAV-skjema.

Som arbeidsgiver har man ansvar for å beregne og innbetale arbeidsgiveravgift. Arbeidsgiveravgiften beregnes av brutto lønn til de ansatte. Etter utgangen av hver kalendermåned skal det sendes inn a-melding hvor beregnet arbeidsgiveravgift fremgår. Arbeidsgiveravgiften skal betales i seks terminer, det vil si hver annen måned.

Arbeidsgiveravgiften i Norge er regionalt differensiert i ulike avgiftssoner. Satsen er lavere i distriktene enn i sentrale strøk. Hvilken sats arbeidsgiver skal benytte, vil variere fra kommune til kommune. Noen kommuner krever ikke arbeidsgiveravgift (eks. Finnmark og halve Troms).

Det er ikke krav om arbeidsgiveravgift for foretak som ikke har ansatte. Siden ikke alle foretak plikter å betale arbeidsgiveravgift, er det ikke hensiktsmessig å innføre et krav om at arbeidsgiveravgift skal være betalt. Derimot er det mulig å kreve at det ikke skal foreligge forfalt, ubetalt arbeidsgiveravgift. Selv om kravet kun får betydning for foretak som er omfattet av reglene om arbeidsgiveravgift, bør det omfattes av de nye tilleggsvilkårene. Arbeidsgiveravgift har stor betydning i et seriøsitetperspektiv, blant annet for å fange opp svart arbeid.

2.6 Arbeidstaker - arbeidsgiverregisteret

Lovproposisjonen åpner for at registrering i arbeidstaker- og arbeidsgiverregisteret (Aa-registeret) kan inngå i nye tilleggsvilkår i sentral godkjenning. I dette høringsforslaget fremmes det ikke forslag om et slikt tilleggsvilkår, men det fremmes forslag om at den sentrale godkjenningen i sitt register viser antallet ansatte innmeldt i Aa-registeret.

Aa-registeret inneholder informasjon om arbeidsforhold i Norge. Arbeidsgiverne har plikt til å rapportere til registeret i a-meldingen. Registeret eies og forvaltes av NAV. Aa-registeret gir oversikt over hvilke arbeidstakere som er ansatt hos den enkelte

arbeidsgiver. A-meldingen sendes elektronisk minst en gang i måneden. Enkeltpersonforetak uten ansatte skal ikke registreres i Aa-registeret.

Skatteetatens SKAV-skjema gir opplysninger om antall innmeldte i Aa-registeret. Øvrig informasjon i Aa-registeret fremgår ikke av SKAV-skjemaet.

Departementet mener at en registrering i Aa-registeret ikke har stor betydning som seriøsitetsindikator for sentral godkjenning. Det at et foretak har registrert få eller mange ansatte i registeret, vil i seg selv ikke være avgjørende for lovlig drift. Dessuten vil ikke enkeltpersonforetak kunne vise til registrering i registeret. Vilkåret vil derfor i liten grad gi indikasjon på om foretaket driver i samsvar med regelverket.

Opplysning i SKAV-skjemaet om antall ansatte innmeldt i Aa-registeret, vil imidlertid kunne si noe om foretakets gjennomføringsevne. Dette vil kunne være relevant informasjon for tiltakshavere og kontraktspartnere ved valg av leverandør. Informasjon om antall ansatte vil derfor bidra til å gi et mer fullstendig inntrykk av foretaket og en synliggjøring av dette vil øke attraktiviteten til sentralt godkjente foretak. Dette taler for at opplysningene bør fremgå av det sentrale godkjenningsregisteret og bidra til å styrke tilliten til godkjenningsordningen.

2.7 Arbeids- og lønnsvilkår (HMS-krav)

I lovproposisjonen er arbeids- og lønnsvilkår nevnt som mulige nye kriterier for sentral godkjenning. Arbeids- og lønnsvilkår, herunder allmenngjøring av tariffavtaler, er regulert i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven.

Proposisjonen forutsetter at opplysninger som skal ligge til grunn for nye tilleggsvilkår, må være konkrete og etterprøvbare. Dette kan være vanskelig å oppnå for opplysninger om foretakets etterlevelse av arbeids- og lønnsvilkår. Det finnes i dag ingen fullstendig eller oppdatert oversikt over foretak som oppfyller kravene i arbeidsmiljøloven og allmenngjøringsloven. Dette bekreftes av Arbeidstilsynet. Arbeidstilsynet kan gjennom tilsyn avdekke brudd på regelverket. Det føres imidlertid ikke tilsyn med alle foretak i bransjen og tilsyn omfatter uansett ikke alt relevant regelverk. At det ikke er utført tilsyn eller at det er utført tilsyn uten å finne avvik, er derfor ingen bekreftelse på at foretak opererer lovlig.

At tilsynet har avdekket avvik, innebærer heller ikke nødvendigvis at virksomheten mangler evne eller vilje til å oppfylle regelverket. Formålet med tilsynet er at virksomheten skal rette opp lovbrudd som er avdekket og drive lovlig fremover.

Mye taler for at alle avvik heller ikke bør behandles likt. Avvik kan ha forskjellig alvorlighetsgrad og årsakssammenheng. Ikke alle avvik bør tillegges vekt ved vurdering av foretakets evne og vilje til å følge regelverket. Siden den sentrale godkjenningsordningen ikke skal foreta noen egen vurdering av opplysninger fra andre myndigheter, kan dette tilsi at opplysninger om arbeids- og lønnsvilkår er lite egnet som grunnlag for nye tilleggsvilkår.

Det innebærer også en usikkerhet å legge til grunn vedtak som er truffet av annen myndighet. Mange saker, særlig relatert til utbetaling av lønn, er komplekse og bevismessig vanskelig, og kan bli endret i klagebehandlingen.

På bakgrunn av ovennevnte finner departementet ikke tilstrekkelig grunnlag for å inkludere arbeids- og lønnsvilkår i nye tilleggsvilkår pr. i dag. Dette begrunnes med at overføring av opplysninger fra Arbeidstilsynet ikke vil gi en fullstendig eller oppdatert oversikt over foretak som overholder eller bryter regelverket. Det er dessuten stor mulighet for at opplysninger om avvik vil kreve saksbehandling og skjønnsutøvelse av

den sentrale godkjenningsordningen. Dette samsvarer ikke med føringer i lovproposisjonen.

Departementet holder muligheten åpen for at det på sikt kan utvikles et system for utveksling av opplysninger med annen myndighet som gir et godt bilde av seriositeten i foretak.

HMS-erklæring

Departementet ber høringsinstansene ta stilling til om det bør kreves HMS-erklæring ved søknad om sentral godkjenning og søknad om fornyelse av eksisterende godkjenning.

En HMS-erklæring er en egenerklæring som bekrefter at foretaket oppfyller lovbestemte krav innen helse, miljø og sikkerhet. Erklæringen gir uttrykk for at foretaket har evne og vilje til å overholde sine forpliktelser.

Foretak som utfører oppdrag for offentlige byggherrer, er i dag forpliktet til å levere HMS-erklæring ved offentlige anbud over en viss verdi. For disse foretakene vil et tilsvarende dokumentasjonskrav for sentral godkjenning neppe innebære en merbelastning. Det vil også være en samordningsgevinst i at dokumentasjonskravet bidrar til å oppfylle tilsvarende krav i anskaffelsesforskriften.

Krav om HMS-erklæring etter anskaffelsesforskriften vurderes imidlertid endret med hensyn til beløpsgrense. Dette vil kunne innebære at færre anskaffelser omfattes av kravet om HMS-erklæring.

Ikke alle foretak bruker egenerklæringen dersom de bare jobber for private oppdragsgivere. For disse vil pålegg om HMS-erklæring innebære en utvidet dokumentasjonsplikt.

2.8 Konkurs og konkurskarantene

Departementet har vurdert hvilken betydning konkurs og konkurskarantene bør få for nye tilleggsvilkår for sentral godkjenning.

Nærmere om konkurs

Opplysninger om hvorvidt et foretak er konkurs knyttes primært til kravet om registrering i byggesaksforskriften § 9-2 annet ledd. Foretak må være registrert i Foretaksregisteret eller Enhetsregisteret for å inneha sentral godkjenning. Foretak som er slettet i registeret, for eksempel på grunn av konkurs, vil ikke kunne søke om eller inneha sentral godkjenning. Den sentrale godkjenningsordningen oppdateres løpende med informasjon fra registrene og vil avdekke om foretak er slettet i registeret. Den sentrale godkjenningen bortfaller automatisk når organisasjonsnummeret slettes i Brønnøysundregistrene.

Foretak med sentral godkjenning har dessuten opplysningsplikt om endringer av betydning for godkjenningen som blant annet omfatter tvangsavvikling og konkursbehandling, jf. byggesaksforskriften § 1-3 fjerde ledd bokstav c. Dette innebærer at slike forhold kan føre til opphør av sentral godkjenning før foretaket faktisk er slettet i Foretaksregisteret.

Aksjeselskap

At et foretak begjæres konkurs, bør ikke få betydning for sentral godkjenning så lenge utfallet av begjæringen ikke er avklart. Begjæringen kan dessuten tilbakekalles så lenge skifteretten ikke har avsagt kjennelse om hvorvidt konkurs skal åpnes, jf. konkursloven (kkl) § 68.

Åpning av konkurs registreres i Konkursregisteret og informasjonen registreres deretter i Enhetsregisteret og Foretaksregisteret. Åpning av konkurs innebærer at alle selskapets eiendeler blir beslaglagt under ett til fordel for fordringshaverne. Når skifteretten har avsagt kjennelse om åpning av konkurs, mister alle som opptrer på vegne av selskapet umiddelbart råderetten over selskapets eiendeler, jf. kkl § 100. Disposisjonsretten overføres til konkursboet ved bobestyreren. Man kan ikke betale gjeld eller ta imot oppgjør fra noen som skylder penger, eller inngå avtaler på vegne av boet eller sette boet i gjeld. En konkurs vil etter dette medføre at virksomheten blir nedlagt, med mindre konkursboet selger virksomheten helt eller delvis til ny eier. Med nedleggelse av virksomheten bortfaller sentral godkjenning.

Næringsvirksomheten kan imidlertid fortsette en viss tid etter konkursåpningen og boet kan tre inn i arbeidsavtaler dersom skifteretten eller bobestyrer treffer beslutning om at virksomheten skal drives videre for boets regning. I utgangspunktet bør sentral godkjenning opprettholdes så lenge det ikke foretas andre endringer som har betydning for om vilkårene etter byggesaksforskriften er oppfylt. Det er imidlertid nærliggende å anta at fortsatt drift i regi av boet vil kunne bli problematisk med hensyn til oppfyllelse av kvalifikasjonskravene.

Når bobehandlingen er avsluttet blir selskapet slettet i Foretaksregisteret og den sentrale godkjenningen vil bortfalle.

Enkeltpersonforetak

Departementet anser dagens vilkår i byggesaksforskriften § 9-2 om registrering i Foretaks- eller Enhetsregisteret som tilstrekkelig som seriøsitetvilkår for å fange opp konkurs av enkeltpersonforetak. Det foreslås ingen nye tilleggsvilkår knyttet opp mot de enkelte stadier i konkursbehandling.

Som for aksjeselskap bør ikke begjæring om konkurs få betydning for sentral godkjenning.

For en skyldner som driver næringsvirksomhet i form av et enkeltpersonforetak, innebærer konkursåpning tap av råderett, som nevnt ovenfor for aksjeselskap. Skifteretten eller bobestyreren treffer beslutning om skyldnerens næringsvirksomhet skal fortsette for boets regning. I de fleste tilfeller fortsettes ikke virksomheten og denne vil da normalt opphøre ved konkursåpningen.

Konkursåpning er vanligvis ikke til hinder for at skyldneren kan drive ny næringsvirksomhet uavhengig av boet. Drives virksomheten videre, må vedkommende gi fra seg driftsmidler, oppdrag, varer, lokaler, rettigheter mv. som omfattes av boets beslagsrett. Rettigheter etter avtaler inngått før konkursåpningen tilfaller konkursboet. Beslagsretten og skyldners tap av råderett gjør det vanskelig å fungere som sentralt godkjent foretak under konkursbehandlingen og bør medføre at den sentrale godkjenningen bortfaller.

Til forskjell fra aksjeselskap, medfører ikke konkursen at et enkeltpersonforetak automatisk slettes i Foretaksregisteret. Foretaket vil fortsatt kunne være registrert og drive videre etter at bobehandlingen er avsluttet.

Som redegjort for vil en konkurs ha noe forskjellig betydning for sentral godkjenning avhengig av hvilken type foretak det er tale om. En tidligere konkurs er i seg selv heller ikke et tegn på klanderverdige forhold i et foretak. Rettstekniske hensyn taler for at innslagspunktet for konkurs går ved registrering i Foretaks- eller Enhetsregisteret.

Nærmere om konkursskarantene

Departementet har vurdert om konkurskarantene bør inngå i nye tilleggsvilkår. Personer som med skjellig grunn mistenkes for en straffbar handling i forbindelse med virksomhet eller konkurs, kan ilegges konkurskarantene. Konkurskarantene kan også ilegges personer som ved uforsvarlig forretningsførsel er funnet uskikket til å stifte, være daglig leder, styremedlem eller varamedlem i et nytt selskap.

Konkurskarantene innebærer at en person for en periode blir utelukket fra å være involvert i stiftelse og ledelse av de fleste typer selskaper. Man kan også fjernes fra verv man allerede innehar. Konkurskarantene innebærer imidlertid ikke forbud mot å drive næringsvirksomhet i form av enkeltpersonforetak eller ansvarlig selskap.

Sentral godkjenning er en foretaksgodkjenning. Det fremgår av proposisjonen at nye tilleggsvilkår skal knyttes til foretakets drift. Konkurskarantene er ikke knyttet til foretak, men person. Oppslag i Konkursregisteret forutsetter opplysninger om personnummer. Det er i dag ikke krav om å oppgi personnummer for foretakets ansatte ved søknad om sentral godkjenning. Det er ikke ønskelig å vinkle den sentrale godkjenningsordningen i retning av en persongodkjenning. Dette taler derfor mot å omfatte konkurskarantene i de nye seriøsitetsvilkårene og departementet fremmer derfor ikke forslag om dette.

Vi ber imidlertid om høringsinstansenes synspunkter på spørsmålet om konkurskarantene bør inkluderes som vurderingstema i sentral godkjenning.

3 Tilleggsopplysninger i det sentrale godkjenningsregisteret

3.1 Opplæringsbedrift

I samsvar med innspill fra byggenæringen åpner lovproposisjonen for å synliggjøre i det sentrale godkjenningsregisteret at foretak er godkjent som opplæringsbedrift. Departementet går i dette høringsnotatet videre med forslaget.

Godkjenning av opplæringsbedrifter etter opplæringslova gjøres av fylkeskommunen. Etter departementets vurdering er opplæringsbedrifter viktige for å sikre fagutdanning og rekruttering. Det foreslås at godkjenning som opplæringsbedrift tas inn som en frivillig tilleggsopplysning for ytterligere å styrke inntrykket av seriositeten til sentralt godkjente foretak.

Opplysninger om at foretak er godkjent som opplæringsbedrift, vil ikke være et kriterium for å få sentral godkjenning. Det vil imidlertid kunne bidra til å gi et mer fullstendig inntrykk av foretaket og gjøre sentralt godkjente foretak mer attraktive for tiltakshavere og kontraktspartnere. Opplæringsbedrifter er faglig vurdert av yrkesopplæringsnemnda før fylkeskommunen godkjenner virksomheten. En slik godkjenning vil være relevant for foretakets faglige og kvalitetsmessige gjennomføringsevne.

Siden foretakene ikke kontrolleres fortløpende, er det mulig for et foretak være godkjent opplæringsbedrift uten å ha ansatt lærlinger. En opplysning om at foretaket er godkjent opplæringsbedrift vil således ikke være en entydig indikator på seriositet. Departementet anser imidlertid at opplysningen vil ha verdi.

Den sentrale godkjenningsordningen vil kunne innhente opplysningene fra fylkeskommunenes registre og endringsforslaget vil ikke gi foretakene noen utvidet dokumentasjonsplikt.

3.2 Forsikring

Lovvedtaket åpner også for en frivillig mulighet for foretakene til å synliggjøre i det sentrale godkjenningsregisteret at foretak har relevante forsikringer.

At foretak i byggenæringen innehar nødvendige og relevante forsikringer gir en indikasjon på at foretaket ønsker å drive næringsvirksomhet innenfor lovlige og trygge rammer og at foretaket er seriøst.

De forsikringer som vil være aktuelle i forbindelse med sentral godkjenning, er yrkesskadeforsikring og ansvarsforsikring. Yrkesskadeforsikring skal ivareta arbeidstakere ved arbeidsulykker/yrkesskade. Ansvarsforsikring skal dekke erstatningsansvar for skade foretaket påfører byggherrens eller tredjemanns person og ting i forbindelse med gjennomføring av tiltaket.

Yrkesskadeforsikring

Yrkesskadeforsikring er en lovpålagt personforsikring. Alle arbeidsgivere plikter å tegne yrkesskadeforsikring for sine ansatte til dekning av yrkesskade og yrkessykdom. Enkeltpersonforetak uten ansatte er ikke omfattet av forsikringsplikten. Hvis derimot enkeltpersonforetaket har ansatte utover seg selv, plikter foretaket å tegne yrkesskadeforsikring.

Forsikringsplikten omfatter norske og utenlandske arbeidsgivere i Norge. Staten er ikke omfattet av denne forsikringsplikten. Departementet kan samtykke i at kommuner og fylkeskommuner unnlater å tegne yrkesskadeforsikring.

Yrkesskadeforsikringen dekker skade og sykdom på arbeidstaker i arbeidstid i henhold

til lov om yrkesskade og forskrift om standardisert erstatning. Yrkesskadeforsikring har ingen direkte konsekvenser for tiltakshaver eller tiltaket, men gir likevel informasjon om foretaket opererer lovlig.

Ansvarsforsikring

Ansvarsforsikring er ikke obligatorisk. En ansvarsforsikring dekker det rettslige ansvaret en bedrift kan pådra seg i henhold til norsk rett for skade på person eller ting. Bedrifter kan tegne forskjellige ansvarsforsikringer i en rekke ulike forsikringsselskap.

Selv om ansvarsforsikring ikke er obligatorisk, er det en alminnelig oppfatning at alle seriøse foretak har tegnet dette.

For en tiltakshaver eller oppdragsgiver vil ansvarsforsikring gi en økonomisk trygghet dersom uforutsette hendelser inntreffer. Ansvarsforsikring bør derfor ha en betydning ved valg av foretak. Oppdragsgiver vil ikke bare være avhengig av foretakets økonomi for å få dekket eventuelle skader og tap.

Forskriftshjemmel for synliggjøring av opplysninger om forsikring

Departementet mener at opplysning om at foretak innehar forsikringer, bør fremgå av det sentrale godkjenningsregisteret, noe som vil bidra til å styrke tilliten til sentralt godkjente foretak med forsikring, og med godkjenningsordningen selv. Tiltakshaver vil ha mulighet til å velge kontraktspartner som oppfyller sin obligatoriske forsikringsplikt og kan holdes ansvarlig for skade og økonomisk tap ved gjennomføring av oppdraget. For å sikre en viss grad av etterrettelighet, bør det fremgå hvor forsikringen er tegnet.

At forsikringsopplysninger fremgår av registeret vil også kunne oppfylle foretakets informasjonsplikt etter tjenesteloven. En tjenesteyter er forpliktet til uoppfordret å opplyse om forsikring og annen sikkerhet som dekker tjenesteyterens yrkesansvar til sin kontraktspartner. Dette følger av tjenesteloven § 20 første ledd bokstav i.

Departementet foreslår ikke å innføre forsikringer som et vilkår for sentral godkjenning. Yrkesskadeforsikring er ikke obligatorisk for alle foretak, som nevnt over. Videre er ansvarsforsikring en frivillig forsikringsordning og derfor ikke egnet som vilkår i den sentrale godkjenningsordningen.

Opplysninger om forsikringsforhold må dokumenteres av foretaket hvis de ønsker at det skal synliggjøres i godkjenningsregisteret. Siden det er frivillig om godkjenningsregisteret skal vise opplysninger om foretakets forsikringsforhold, vurderes ikke dokumentasjonskravet som uforholdsmessig belastning for foretakene.

4 Andre spørsmål

4.1 Konsekvenser av brudd på seriøsitetskravene i sentral godkjenning

Når foretakene ikke oppfyller kravene i lov og forskrift, følger det av pbl § 22-2 at sentral godkjenning skal trekkes tilbake. Departementet kan videre gi forskrifter om tilbaketrekking, jf. pbl § 22-3 tredje ledd.

Departementet har vurdert flere mulige modeller for tilbaketrekking eller bortfall av sentral godkjenning når den sentrale godkjenningsordningen får beskjed fra Registerinfo om at foretaket ikke har oppfylt sine forpliktelser, for eksempel at det har unnlatt å betale forfalt skatt eller avgift eller å sende inn merverdiavgiftsoppgave. Alternative løsninger vil enten være at sentral godkjenning faller bort automatisk når vilkårene ikke er oppfylt, eller at den sentrale godkjenningsordningen må fatte et vedtak om tilbaketrekking.

Vedtak om tilbaketrekking av sentral godkjenning

Sentral godkjenning gis som et vedtak, etter en vurdering fra den sentrale godkjenningsordningen. Godkjenningen kan legges til grunn av kommunen ved vurdering av foretakets kvalifikasjoner, ved tilsyn med foretaket eller når det skal vurderes om det skal føres tilsyn med tiltaket. Sentral godkjenning kan videre benyttes av foretaket som synliggjøring av kompetanse i forbindelse med entreprisekontrakter.

Sentral godkjenning representerer et gode. Det forvaltningsrettslige utgangspunktet er at godkjenningene ikke bør falle bort uten saksbehandling, der foretaket får anledning til å uttale seg. Dette taler for at sentral godkjenning ikke bør falle bort før det er fattet et vedtak om dette. Departementet viser dessuten til at sentral godkjenning skal være attraktivt for foretakene, og at det vil kunne oppfattes som en ulempe hvis sentral godkjenning faller bort uten at foretaket kjenner til det.

Automatisk bortfall av sentral godkjenning

Imidlertid er det en forutsetning for innføring av seriøsitetskriterier at den sentrale godkjenningsordningen ikke skal foreta vurderinger på andre myndigheters område, men derimot legge opplysninger fra disse myndighetene til grunn, jf. bl.a. Prop 131 L s. 22. Seriøsitetskriteriene for sentral godkjenning baserer seg på de aktuelle myndighetenes egne opplysninger og vurderinger. Det er også en forutsetning at saksbehandlingen blir minst mulig ressurskrevende. Ordningen bør i størst mulig grad basere seg på automatisk informasjonsflyt i sanntid uten ytterligere vurderinger.

Opplysningene fra Registerinfo gir opplysninger med klare ja/nei svar på om plikter er oppfylt, og overlater ikke noe til den sentrale godkjenningsordningen å vurdere. Et krav om saksbehandling av slike registeropplysninger kan være unødvendig kompliserende.

Det er gode grunner for at det i minst mulig grad skal foretas vurderinger eller saksbehandling, og at sentral godkjenning bør falle bort automatisk ved brudd på seriøsitetskriteriene. Forutsetningen for dette er at det gis forskrifter etter pbl § 22-3 tredje ledd.

Departementets vurdering

Etter departementets mening bør ikke sentral godkjenning falle bort uten varsel. Foretaket bør kjenne til at det ikke lenger er sentralt godkjent. Det er imidlertid viktig at reglene om sentral godkjenning er så oversiktlige og enkle som mulig, og det er liten grunn til å ha en full saksbehandling med en vurdering av overtredelsen når

seriøsitetstvilkårene er brutt. Vilkkårene er klare og utvetydige, og skal uansett ikke prøves av den sentrale godkjenningsordningen.

Det foreslås at Direktoratet for byggkvalitet sender varsel til foretaket om at det løper en frist for å rette opp forholdet når direktoratet får opplysninger fra Registerinfo om at et foretak har brutt seriøsitetstvilkårene. Det må opplyses om at sentral godkjenning faller bort hvis forholdet ikke er rettet innen fristen. Departementet foreslår at det fattes et vedtak om bortfall av sentral godkjenning, men at dette skjer uten ytterligere vurdering etter fristens utløp hvis forholdet ikke er rettet opp. Dette er et vedtak som kan påklages til klagenemnda.

Departementet har vært i tvil om bortfall av sentral godkjenning som følge av brudd på seriøsitetstvilkårene bør kunne påklages. Det er svært lite spillerom for vurdering for den sentrale godkjenningsordningen. Klage over tilbaketrekking eller bortfall av sentral godkjenning vil derfor neppe innebære noen reell prøving. Klagerett er imidlertid et sentralt element i rettssikkerheten for foretakene. Unntak fra klagerett skal ha hjemmel i lov, med mindre det ikke gis særskilt unntak i forskrift, jf. forvaltningsloven § 28 femte ledd. Det kan for øvrig oppfattes som urimelig om bortfall av godkjenning ikke kan overprøves, og dette kan også gjøre sentral godkjenning til en mindre attraktiv ordning for foretakene. Departementet har derfor landet på at tilbaketrekking også på grunn av brudd på de nye seriøsitetstvilkårene bør kunne påklages.

Departementet ber særskilt om høringsinstansenes syn på om bortfall av sentral godkjenning som følge av brudd på seriøsitetstvilkårene bør kunne påklages, eller eventuelt om foretakene bare varsles om at godkjenningen har falt bort.

4.2 Utenlandske foretak

Tilleggsvilkårene i høringsforslaget tar utgangspunkt i grunnleggende samfunnskrav til virksomheten, som betaling av skatt, merverdiavgift, registrering i arbeidsgiver-/arbeidstakerregisteret, lønns- og arbeidstvilkår og obligatoriske forsikringer. Dette er krav som blant annet følger av skatteloven, merverdiavgiftsloven og folketrygdloven. Kravene gjelder for alle foretak som driver virksomhet i Norge, også utenlandske foretak.

Foretak og personer skal, uavhengig av om de er hjemmehørende i Norge, betale skatt av inntekt som stammer fra virksomhet som utøves og drives i Norge. Utenlandske foretak er registreringspliktige for merverdiavgift på lik linje med norske foretak. Videre omfatter den lovpålagte yrkesskadeforsikringen både norske og utenlandske arbeidsgivere.

Forslaget gir norske og utenlandske foretak like rettigheter og innebærer ingen forskjellsbehandling. Forslaget om nye tilleggsvilkår innebærer kun informasjonsdeling mellom offentlige myndigheter og pålegger ikke foretak nye plikter. Etter vår vurdering er forslaget derfor ikke til hinder for fri flyt av tjenester for utenlandske foretak.

4.3 Prioriteringer ved kommunalt tilsyn

Innføring av nye seriøsitetstvilkår er ment å styrke tilliten til sentralt godkjente foretak. At direktoratets tilsyn med sentral godkjente foretak også er styrket fra og med 2015, vil medføre en ytterligere kvalitetssikring av at foretakene oppfyller vilkkårene for

godkjenning. Dette vil kunne redusere lokale bygningsmyndigheters behov for tilsyn og oppfølging av sentralt godkjente foretak.

Proposisjonen foreslår at lempelige særregler for sentralt godkjente foretak, for eksempel saksbehandlingsregler, kan innføres i forskrift. Som proposisjonen presiserer, vil dette avhenge av tillit til at sentral godkjenning innebærer en reell sikkerhet for at foretakene følger regelverket. Imidlertid foreslås allerede nå en mulig tilpasning av kommunens tilsyn. Det åpnes for at kommunen skal vurdere å rette tilsynsvirksomheten mot foretak som ikke er sentralt godkjent.

Det foreslås å ta inn i SAK10 § 15-1 en bestemmelse om at kommunen i sin tilsynsstrategi skal legge vekt på om foretak har sentral godkjenning ved prioritering og utvelgelse. Innenfor rammene av plan- og bygningsloven § 25-1 kan kommunen også i dag foreta prioriteringer. Det er imidlertid ønskelig å fremheve i forskrift at kommunen skal vurdere å prioritere foretak uten sentral godkjenning ved gjennomføring av tilsyn. Dette vil kunne være et incentiv for foretak til å være sentralt godkjent. Bestemmelsen vil bidra til at det fortsatt vil være attraktivt for foretak å være sentralt godkjent.

4.4 Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsforslaget om nye krav i den sentrale godkjenningsordningen er et virkemiddel i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet. Intensjonen er å redusere omfanget av svart arbeid, herunder skatte- og momsunddragelse. Nye seriøsitetsskrav skal også bidra til kvalitet i byggverk og smidigere byggesaksprosesser.

Konsekvenser for samfunnet

Tilleggsriteriene vil gjøre det lettere for tiltakshavere og andre oppdragsgivere å velge seriøse aktører i byggeprosjekter. Konkurransesituasjonen for de useriøse foretakene blir vanskeligere. Det sentrale godkjenningsregisteret vil vise foretak som både innehar relevante kvalifikasjoner og driver næringsvirksomheten innenfor lovlige rammer.

Tilleggsvilkårene forutsetter en samordning og informasjonsdeling mellom myndigheter. Dette vil bidra til en helhetlig tilnærming til forebygging av arbeidslivskriminalitet på tvers av regelverk.

Synliggjøring av opplæringsbedrifter kan ha en positiv effekt for bruk av lærlinger. Seriøsitet vil assosieres med å ta ansvar for rekruttering i næringen. På sikt kan dette bidra til mer utstrakt bruk av lærlinger.

Deling av informasjon mellom myndigheter vil medføre en investerings- og driftskostnad for de myndighetene som berøres. Blant annet vil tilrettelegging og drift av dataregistre og informasjonsflyt kreve ressurser.

Større fokus og bedre oppfølging av krav på tvers av forvaltningsområder vil kunne bidra til bekjempelse av økonomisk kriminalitet. På sikt vil dette gi en positiv samfunnsøkonomisk effekt. Økt fokus på seriøsitet må antas å få en positiv betydning for skatte- og momsinngangen.

Foretak med sentral godkjenning utgjør en viktig andel av aktørene i byggesaker. Økt seriøsitet blant disse antas å gi en positiv effekt på både gjennomføringen av byggesak og på kvaliteten i byggverk.

Konsekvenser for foretak

Sentral godkjenning er en frivillig ordning som tilbyr forhåndsvurdering av

kvalifikasjoner i foretak. Nye tilleggsvilkår får bare betydning for foretak som selv ønsker denne prekvalifiseringen. Siden sentral godkjenning ikke er noe som pålegges foretak, vil foreslåtte endringer ikke medføre konsekvenser for foretak i alminnelighet.

Høringsforslaget innebærer at foretak som søker sentral godkjenning gir fullmakt til innhenting av relevante opplysninger etter nye seriøsitetskriterier. Siden opplysningene i hovedsak innhentes av Direktoratet for byggkvalitet, vil det få beskjedne konsekvenser for foretakets dokumentasjonsplikt og økonomi. Forlaget vil heller ikke føre til lengre saksbehandlingstid siden opplysningene ikke skal vurderes av den sentrale godkjenningsordning.

Det foreslås at foretak med sentral godkjenning ikke skal prioriteres ved kommunalt tilsyn i byggesaker. Gjennom den sentrale prekvalifiseringen er foretakets kompetanse vurdert. Seriøsitetskriteriene innebærer at foretaket i tillegg må oppfylle vilkår som blant annet viser foretakets gjennomføringsevne, samt evne og vilje til lovlydig drift. En statlig forhåndsavklaring kan tilsi en lemping av kommunalt tilsyn.

Det sentrale godkjenningsregisteret vil være et virkemiddel for å vise kompetanse og seriøsitet ved markedsføring, anbud og ved kommunens tilsyn. Seriøsitetsvilkårene vil bidra til at sentral godkjenning blir mer attraktiv for oppdragsgivere. Nye seriøsitetsvilkår kan også føre til at en del foretak ikke lenger kvalifiserer for sentral godkjenning. Dersom flere oppdragsgivere velger foretak med sentral godkjenning, vil risikoen for å utkonkurreres av useriøse foretak reduseres.

Konsekvenser for godkjenningsordningen

Den sentrale godkjenningsordningen vil kunne få en økning i administrative oppgaver ved at nye opplysninger omfattes av ordningen. Disse vil i hovedsak bestå i å tilrettelegge for automatisk informasjonsflyt og føre løpende tilsyn med at tilleggsvilkårene er oppfylt. Oppstår det forsinkelser eller overgangsproblemer ved tilretteleggingen for elektronisk overføring av opplysninger til godkjenningsordningen, vil det medføre en økt arbeidsbyrde for etaten i oppstartsfasen.

Den sentrale godkjenningsordningen er selvfinansierende, det vil si gebyrfinansiert. Eventuelle behov for justering av gebyrer må vurderes med bakgrunn i den driftsmessige situasjonen ved iverksettelsen av endringene, hvor graden av faktisk automatisering av informasjonsinnhenting vil ha stor betydning for ressursbruk og driftskostnader i godkjenningsordningen.

Tilleggsvilkårene antas å påvirke antall og type foretak som søker sentral godkjenning. Nye tilleggsvilkår vil kunne innebære at en del foretak ikke lenger oppfyller vilkårene for sentral godkjenning. Samtidig vil en ordning med større fokus på seriøsitet gi økt interesse for en del andre foretak og godkjenningsordningen i særdeleshet.

Konsekvenser for kommuner

Tilleggs-kriteriene er kun knyttet til sentral godkjenning og får derfor ingen direkte konsekvenser for foretak i byggesaker. Tidligere vedtak om bortfall av lokal godkjenning innebærer at kommunen uansett ikke skal vurdere ansvarlige foretak i saksbehandlingen. Nye tilleggskriterier antas derfor å få beskjedne konsekvenser for kommunal byggesaksbehandling.

En styrket markedssituasjon for seriøse, kompetente foretak må antas å ha positive konsekvenser for den kommunale byggesaksbehandlingen. Departementet bygger dette på at flere gode foretak kan bidra til bedre kvalitet i dokumentasjonsgrunnlag og

prosesser. En begrunnet økt tillit til foretakene kan gjøre gjennomføringen av mange tiltak enklere.

Forskriftsforslaget åpner for at kommunen kan prioritere å gjennomføre tilsyn med foretak uten sentral godkjenning. Dette vil gi et mer effektivt tilsyn og åpne for at kommunen kan konsentrere tilsynsvirksomheten om foretak som ikke er forhåndsvurdert.

5 Forslag til endrede godkjenningsområder

5.1 Generelt

I arbeidet med å styrke den sentrale godkjenningsordningen, foreslås det å gjøre enkelte endringer i godkjenningsområdene for sentral godkjenning. Ny sentral godkjenning er planlagt fra 1. januar 2016. Endringer i godkjenningsområdene for sentral godkjenning er planlagt å tre i kraft samtidig.

Høringsforslaget er utarbeidet med sikte på å gjøre godkjenningsordningen bedre tilpasset byggenæringens behov. Den sentrale godkjenningsordningen retter seg mot hovedaktørene i bygg- og anleggsbransjen. Dette gjenspeiles i godkjenningsområdene i SAK10 § 13-5. Foretak med sentral godkjenning må inneha kompetanse innenfor det vesentligste av de oppgaver som ligger i godkjenningsområdet. Enkelte av dagens godkjenningsområder kan favne så bredt at en rekke foretak faller utenfor den sentrale godkjenningsordningen fordi de ikke kan vise til kompetanse innen hele spekteret av oppgaver som prekvalifiseringen omfatter.

Departementet ser det som hensiktsmessig å oppheve og endre enkelte godkjenningsområder slik at godkjenningsområdene bli bedre egnet til å ivareta seriøsitet og legge til rette for bedre tilpasning til kompetansesammensetningen i byggenæringen. Forslaget er basert på innspill fra kommuner, bransjeorganisasjoner og erfaringer fra den sentrale godkjenningsordningen.

Følgende godkjenningsområder foreslås opphevet:

Overordnet ansvar

Godkjenningsområdene for overordnet ansvar innenfor prosjektering og utførelse foreslås opphevet.

Våtromsarbeid

Godkjenningsområdet ansvarlig søker, prosjekterende og utførende for våtromsarbeid foreslås opphevet.

Følgende godkjenningsområder foreslås endret:

Prosjektering

Prosjektering av sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner deles i tre godkjenningsområder:

- prosjektering av sanitærinstallasjoner
- prosjektering av energiinstallasjoner
- prosjektering av slukkeinstallasjoner

Prosjektering av vannforsynings-, avløps- og fjernvarmeanlegg deles i to godkjenningsområder:

- prosjektering av vannforsynings- og avløpsanlegg
- prosjektering av fjernvarmeanlegg

Prosjektering av brannalarm, nødlys og ledesystem deles i to godkjenningsområder:

- prosjektering av brannalarmanlegg
- prosjektering av ledesystem (foreslås fjernet)

Utførelse

Utførelse av grunnarbeid og landskapsutforming deles i to godkjenningsområder:

- utførelse av grunnarbeid
- utførelse av landskapsutforming

Utførelse av sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner deles i tre godkjenningsområder:

- utførelse av sanitærinstallasjoner
- utførelse av energiinstallasjoner
- utførelse av slukkeinstallasjoner

Det opprettes to nye godkjenningsområder for:

- utførelse av vannforsynings- og avløpsanlegg
- utførelse av fjernvarmeanlegg

Installasjon av brannalarm, nødlys og ledesystem deles i to godkjenningsområder:

- installasjon av brannalarmanlegg
- installasjon av ledesystem

5.2 Overordnet ansvar

5.2.1 Fjerne overordnet ansvar som godkjenningsområde

Departementet foreslår at godkjenningsområdene overordnet ansvar for prosjektering og utførelse oppheves.

Når lokal godkjenning oppheves, vil ikke lenger godkjenningsområdene ha tilsiktet funksjon. Godkjenningsområdene er opprinnelig ment å ivareta fleksibiliteten ved gjennomføring av byggesaker. Godkjenningsområdene omfatter komplett prosjektering og utførelse av tiltak. Foretaket innehar hele det offentligrettslige ansvaret, men der foretaket ikke har egen fagkompetanse, må det innhentes relevant kompetanse fra underleverandører. Foretak med overordnet ansvar må ha særskilt kompetanse innenfor styring av underleverandører.

Bakgrunnen for at godkjenningsområdet overordnet ansvar ble opprettet, var å tilføre fleksibilitet ved gjennomføring av byggeprosjekter. Når foretak hadde overordnet ansvar, kunne igangsettingstillatelse gis siden alle oppgaver var belagt med ansvar. Fagkompetanse kunne likevel innhentes underveis i prosjektet gjennom relevante underleverandører. Dette har særlig vært hensiktsmessig ved gjennomføring av større byggeprosjekter der ikke alle aktører er kontrahert og på plass ved tidspunktet for igangsettingstillatelse.

Ved opphør av lokal godkjenning vil behovet for overordnet ansvar i byggesaker endres. Nå vil foretak kunne erklære ansvarsrett helt frem til oppstart av arbeidene og igangsettingstillatelse vil ikke være avhengig av at samtlige ansvarsretter er på plass. Det vil derfor ikke være samme behov for et godkjenningsområdet .

Foretak med overordnet ansvar kan ha svært forskjellig kompetanse. Erfaring viser at det ikke alltid innhentes nødvendig fagkompetanse fra underleverandører i de konkrete byggesakene. Dette kan medføre at byggeprosjekter gjennomføres uten relevant fagkunnskap. Godkjenningsområdet kan i praksis bli misbrukt for å omgå kvalifikasjonskravene og fungere som et smutthull for enkelte useriøse aktører. Dette er også fremhevet av enkelte bransjeorganisasjoner.

Tilbakemeldinger fra kommuner og byggenæring tilsier at innholdet i godkjenningsområdet overordnet ansvar er vanskelig tilgjengelig og ofte blir misforstått. Direktoratet for byggkvalitet kan også bekrefte at godkjenningsområdet er vanskelig å praktisere. Behovet for veiledning innenfor dette området er stort.

Departementet foreslår ikke å oppheve *overordnet ansvar for kontroll* i denne omgang. Godkjenningsområdet overordnet kontroll er den eneste forhåndsvurderingen for kontroll som pålegges av kommunen (jf. § 14-3) utover den obligatoriske kontrollen etter § 14-2. Den bør derfor beholdes inntil den eventuelt kan erstattes av andre løsninger.

5.2.2 Alternativt forslag – oppdeling i to ansvarsområder

Dersom det vurderes som lite hensiktsmessig å oppheve godkjenningsområdene, ber vi høringsinstansene vurdere om overordnet ansvar for prosjektering og utførelse istedet bør endres for bedre å tilpasses byggenæringens oppgave- og kompetansefordeling. Det vil i såfall være aktuelt å dele hvert godkjenningsområde i to:

- *overordnet ansvar for bygning med tekniske installasjoner*
- *overordnet ansvar for anlegg og konstruksjoner med tekniske installasjoner*

En slik oppdeling vil bedre kunne speile arbeidsfordelingen i bygge- og anleggsnæringen. Det går ifølge bransjeorganisasjoner et markert skille mellom bygning og anlegg. Prosjektene håndteres av ulike aktører. Tekniske installasjoner inngår i helheten i begge typer prosjekter og bør således omfattes av begge godkjenningsområdene. Synliggjøring av dette foreslås videreført. På begge områder skal det foreligge nødvendig styringskompetanse.

5.3 Våtrom

Departementet vurderer om godkjenningsområdet for søknad, prosjektering og utførelse av våtromsarbeid skal oppheves.

Godkjenningsområdet omfatter en komplett godkjenning for funksjonene ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende.

Prekvalifiseringen har vært særlig aktuell i byggesaker som kun omfatter våtromsarbeider, for eksempel etablering av nytt våtrom i eksisterende bebyggelse og totalrehabilitering av våtrom. Slike arbeider er ofte håndtert av ett foretak og en komplett godkjenning som prekvalifiserer for funksjonene søker, prosjekterende og utførende har bidratt til å effektivisere gjennomføringen av byggesakene. Med én ansvarsrett har det også bare påløpt ett gebyr.

Våtromsarbeider i forbindelse med nybygg ansvarsbelegges i byggesaken på vanlig måte. Byggesøknad for et nybygg omfatter alle naturlig tilhørende arbeider. Det er ikke behov for en særskilt prekvalifisering av våtromsarbeider i nybygg, fordi arbeidene omfattes av byggesøknaden. Byggesøknaden ivaretas av ansvarlig søker for hele nybygget. Tilsvarende omfattes prosjektering av våtrom av ansvarsretter for prosjektering av bygningsfysikk og sanitærinstallasjoner mv. Utførelsesarbeidene omfattes normalt av ansvarsretten til ulike aktører som tømrer, murer og rørlegger mv.

Godkjenningsområdet for søknad, prosjektering og utførelse av våtromsarbeid ble innført i 2010 samtidig som søknadsplikt for arbeider med våtrom ble presisert i byggesaksforskriften. Kort tid etter ble installering, endring og rehabilitering av våtrom unntatt søknadsplikt etter SAK10 § 4-1. Behovet for en komplett-godkjenning som dekker alle ansvarsfunksjoner for våtromsarbeid har derfor endret seg.

Godkjenningssområdet har ikke lenger sin tilsiktede funksjon og kan gi et feilaktig inntrykk av regelverket. Et eget godkjenningssområde som prekvalifiserer for ansvarsrett for våtromsarbeider, kan gi inntrykk av at slike arbeider er søknadspliktige og skal ansvarsbelegges.

I dag er rehabilitering av våtrom kun søknadspliktig dersom brannskiller brytes. Da skal arbeidene med branncellebegrensningen også underlegges ansvarsrett. En prekvalifisering for rene våtromsarbeider er ikke tilstrekkelig i slike byggesaker.

Departementet foreslår vurderer ut fra dette om at godkjenningssområdet for søknad, prosjektering og utførelse av våtromsarbeid oppheves, men ber særskilt om høringsinstansenes synspunkter på dette.

5.4 Sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner

Departementet foreslår at godkjenningssområdene prosjektering og utførelse av sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner deles i tre godkjenningssområder basert på kompetansesammensetningen i næringen.

Godkjenningssområdet er ikke godt egnet til å synliggjøre den faktiske kompetansen i foretaket. Dagens godkjenningssområder favner også så bredt at en rekke foretak faller utenfor den sentrale godkjenningsordningen fordi de ikke kan vise til kompetanse innen hele spekteret av oppgaver som prekvalifiseringen omfatter.

En sanitærinstallasjon omfatter vann- og avløpsinstallasjoner i bygg med manuelle slukkeinstallasjoner (brannskap). Installasjonene prosjekteres normalt av rørleggerforetak og VVS-konsulenter. Arbeidene utføres av rørleggerforetak.

Energiinstallasjon (varme-, kulde- og varmepumpeinstallasjoner) prosjekteres ofte av andre foretak enn rørleggerforetak og VVS-konsulenter. Arbeidene utføres av andre foretak enn rørleggerforetak.

Automatisk slukkeinstallasjon prosjekteres av sprinklerforetak i tillegg til rørleggerforetak og VVS-konsulenter. Slukkeinstallasjoner utføres av sprinklerforetak i tillegg til rørleggerforetak.

Ved å dele godkjenningssområdene i tre vil det bidra til en tydeligere avgrensning av ansvarsområder i tråd med etablert praksis i bransjen.

Departementet foreslår å dele godkjenningssområdene for prosjektering og utførelse på følgende måte:

- sanitærinstallasjoner
- energiinstallasjoner (varme- og kuldeinstallasjoner)
- automatiske slukkeinstallasjoner

5.5 Vannforsynings-, avløps- og fjernvarmeanlegg

Departementet foreslår at godkjenningssområdet prosjektering av vannforsynings-, avløps- og fjernvarmeanlegg oppdeles i to godkjenningssområder. Videre foreslår departementet å innføre to nye tilsvarende godkjenningssområder innenfor funksjonen utførelse.

Oppdelingen foreslås for å tilpasse godkjenningssområdene til oppgavedelingen i næringen. Dagens godkjenningssområder favner så bredt at en rekke foretak faller

utenfor den sentrale godkjenningsordningen fordi de ikke kan vise til kompetanse innen hele spekteret av oppgaver som prekvalifiseringen omfatter. De fleste foretak som arbeider med vannforsynings- og avløpsanlegg har normalt ikke tilsvarende erfaring fra fjernvarmeanlegg.

Departementet foreslår å dele godkjenningsområdet på følgende måte:

- Prosjektering av vannforsynings- og avløpsanlegg
- Prosjektering av fjernvarmeanlegg

Vannforsynings-, avløps- og fjernvarmeanlegg er i dag kun omfattet av sentral godkjenning for funksjonen prosjektering og ikke for funksjonen utførelse. For utførelse omfattes oppgavene i dag til en viss grad av godkjenningsområdene for grunnarbeid og landskapsutforming. Disse godkjenningsområdene dekker imidlertid et bredere spekter av oppgaver enn det mange foretak innen VA eller fjernvarme kvalifiserer for. Utførelsesforetak som arbeider med VA og fjernvarme har i dag derfor ikke mulighet for å få sentral godkjenning.

Ved å opprette egne godkjenningsområder for utførelse av VA og fjernvarme, vil flere foretak kunne omfattes av den sentrale godkjenningsordningen. Samtidig er det grunn til å anta at en del VA-foretak ikke innehar nødvendige formelle kvalifikasjoner i samsvar med byggesaksforskriftens kap. 11. Departementet mener likevel at nye godkjenningsområder for utførelse er hensiktsmessig for å gjenspeile naturlig avgrensede oppgaver ved utførelse av byggeprosjekter.

Departementet foreslår å opprette følgende nye godkjenningsområder:

- Utførelse av vannforsynings- og avløpsanlegg
- Utførelse av fjernvarmeanlegg

5.6 Brannalarm, nødlys og ledesystem

Departementet foreslår at godkjenningsområdene prosjektering og utførelse av brannalarm, nødlys og ledesystem deles i to godkjenningsområder basert på oppgavedelingen i næringen.

Godkjenningsområdene er ikke godt egnet til å synliggjøre den faktiske kompetansen i foretaket. Dagens godkjenningsområder favner også så bredt at en rekke foretak faller utenfor den sentrale godkjenningsordningen fordi de ikke kan vise til kompetanse innen hele spekteret av oppgaver som prekvalifiseringen omfatter.

Prosjektering av brannsikkerhet omfatter brannkonsept, prosjektering av slukkeanlegg, alarmanlegg og ledesystem. Brannalarmanlegg og ledesystem prosjekteres og utføres ofte av ulike foretak.

Prosjektering og utførelse av nødlys reguleres ikke i byggteknisk forskrift, men ivaretas av regelverk som er underlagt Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Det er ikke hensiktsmessig at nødlys reguleres to steder, og det foreslås tatt ut av godkjenningsområdet.

Ved å dele godkjenningsområdene i to vil det bidra til en tydeligere avgrensning av ansvarsområder i tråd med etablert praksis i bransjen. Oppdelingen gjøres også for å ivareta prosjektering og utførelse av ledesystem på en bedre måte.

Departementet foreslår å dele godkjenningsområdene for prosjektering og utførelse på følgende måte:

- brannalarmanlegg
- ledesystem

5.7 Grunnarbeid og landskapsutforming

Departementet foreslår at godkjenningsområdet utførelse av grunnarbeid og landskapsutforming deles i to godkjenningsområder.

Oppdelingen av godkjenningsområdet foreslås for å tilpasse godkjenningsområdene til oppgavedelingen i bransjen. Den sentral godkjenningen kan i dag oppfattes misvisende i forhold til kompetansen i foretaket. Dagens godkjenningsområder favner også så bredt at en rekke foretak faller utenfor den sentrale godkjenningsordningen fordi de ikke kan vise til kompetanse innen hele spekteret av oppgaver som prekvalifiseringen omfatter. De fleste foretak som arbeider med utgraving av byggegrøp, kan ikke vise til relevant erfaring fra landskapsutforming og universell utforming av uteareal.

Departementet foreslår å dele godkjenningsområdet på følgende måte:

- Utførelse av grunnarbeid
- Utførelse av landskapsutforming

5.8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Høringsforslaget innebærer oppdeling og opphør av enkelte godkjenningsområder. Dette er områder som har vist seg vanskelige å praktisere eller har fått endret betydning ved regelverksendringer. Forslaget vil derfor i hovedsak være en forenkling av regelverket. Den foreslåtte inndelingen vil bedre svare til kompetansen til foretak i byggenæringen og sentral godkjenning vil lettere kunne vises til i markedsføringen av foretak.

Uklare grensenitt og inndelinger som oppleves vanskelig å praktisere, har medført unødvendig ressursbruk for kommuner, byggenæring og DiBK. Forslaget vil redusere behovet for fortolking og veiledning.

Endrede godkjenningsområder vil først få betydning ved søknad om og fornyelse av sentral godkjenning og medfører derfor ikke direkte konsekvenser for foretakene ved ikrafttredelse.

6 Forslag til forskriftsendringer i SAK10

6.1 Forslag til endringer i § 13-1. Organ for sentral godkjenning

§ 13-1 skal lyde:

§ 13-1. Organ for sentral godkjenning

Direktoratet for byggkvalitet administrerer ordningen med sentral godkjenning av foretak, herunder registeret over foretak med sentral godkjenning, jf. § 13-7, og innehar i tillegg sekretariatsfunksjonen for klagenemnda for sentral godkjenning for ansvarsrett. Direktoratet for byggkvalitet behandler saker om sentral godkjenning, fornyelse og tilbaketrekking av sentral godkjenning og om overtredelsesgebyr, jf. plan- og bygningsloven §§ 22-1, 22-2, 22-3 og 22-4 og denne forskrift.

Direktoratet for byggkvalitet fører tilsyn med sentralt godkjente foretak, og kan i den forbindelse kreve fremlagt dokumentasjon som nevnt i kap. 9, 10, 11 og §§ 13-1a og 13-1b. Dokumentasjon kan også kreves fremlagt av klagenemnda for sentral godkjenning.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen er oppdatert i samsvar med lovendring og forslag til nye forskriftsbestemmelser som regulerer tilleggskriterier for sentral godkjenning.

6.2 Forslag til ny § 13-1a. Seriositetsvilkår for sentral godkjenning

Ny § 13-1a skal lyde:

§ 13-1a. Seriositetsvilkår for sentral godkjenning

Følgende vilkår skal være oppfylt for foretak som søker om og innehar sentral godkjenning:

- a. *Foretaket skal være registrert i merverdiavgiftsregisteret, jf. merverdiavgiftsloven § 2-1*
- b. *Foretaket skal ha levert pliktig merverdiavgiftsoppgave de siste seks månedene*
- c. *Foretaket skal ikke ha forfalt og ubetalt*
 1. *skatt,*
 2. *forskuddstrekk,*
 3. *arbeidsgiveravgift og*
 4. *merverdiavgift.*

Antall ansatte som foretaket har innmeldt i Aa-registeret, jf. forskrift om arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret § 5, skal innhentes og vises i det sentrale godkjenningsregisteret.

For foretak som er eller søker om sentral godkjenning eller fornyelse av sentral godkjenning kan godkjenningsmyndigheten innhente informasjon etter første og annet ledd direkte fra relevant myndighet. Foretak som søker sentral godkjenning og fornyelse av sentral godkjenning må samtykke til innhenting av informasjon etter første og annet ledd i forbindelse med søknadsbehandling og tilsyn.

Direktoratet for byggkvalitet kan til enhver tid påse at sentralt godkjente foretak oppfyller vilkårene i denne bestemmelsen.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen er gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 22-3. Her foreslås nye obligatoriske tilleggsvilkår for sentral godkjenning.

Det er lagt til grunn at opplysningene skal innhentes elektronisk fra relevant myndighet uten å pålegge foretakene en utvidet dokumentasjonsplikt.

Etter siste ledd kan direktoratet til enhver tid føre tilsyn med at opplysningene som ligger til grunn for vilkårene er korrekte. Eksempelvis vil dette kunne skje ved jevnlig automatisk dataoverføring.

6.3 Forslag til ny § 13-1b. Tilleggsopplysninger for sentral godkjenning

Ny § 13-1b skal lyde:

§ 13-1b. Tilleggsopplysninger for sentral godkjenning

Følgende opplysninger kan etter ønske fra sentralt godkjent foretak fremgå av det sentrale godkjenningsregisteret:

- a. Om foretaket er godkjent som opplæringsbedrift, jf. opplæringslova kap. 4*
- b. Om foretaket har dokumentert at det er tegnet yrkesskadeforsikring og ansvarsforsikring*

For at opplysninger etter bokstav a skal fremgå av det sentrale godkjenningsregisteret, må foretaket gi fullmakt til innhenting av opplysninger fra relevant myndighet.

Direktoratet for byggkvalitet kan til enhver tid påse at opplysningene er korrekte. Hvis direktoratet finner at opplysningene ikke lenger er korrekte, skal de fjernes fra det sentrale godkjenningsregisteret.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen er gitt med hjemmel i plan- og bygningsloven § 22-3. Her foreslås frivillige tilleggsopplysninger om foretaket som kan synliggjøres i det sentrale godkjenningsregisteret.

Opplysningene gir viktig informasjon som kan ha betydning for foretakets evne og vilje til å drive forsvarlig og seriøst. Dette vil bidra til å gjøre foretaket attraktivt for tiltakshavere og andre oppdragsgivere.

Direktoratet for byggkvalitet skal føre tilsyn med foretakene. Hvis direktoratet finner at opplysningene ikke lenger er korrekte, altså at foretaket har mistet sin godkjenning som opplæringsbedrift eller ikke lenger er forsikret, skal de heller ikke fremgå av det sentrale godkjenningsregisteret.

6.4 Forslag til endringer i § 13-2. Søknad om sentral godkjenning for ansvarsrett

§ 13-2 skal lyde:

§ 13-2. Søknad om sentral godkjenning

Søknad om sentral godkjenning sendes skriftlig til Direktoratet for byggkvalitet. Søknaden skal vedlegges dokumentasjon som viser at kravene i denne forskriften er oppfylt, jf. kap. 9, 10 og 11.

I søknaden skal det legges ved fullmakt der foretaket tillater at det kan innhentes opplysninger i samsvar med vilkårene i § 13-1a. I søknaden kan det også vedlegges dokumentasjon og fullmakt der foretaket tillater innhenting av opplysninger i samsvar med § 13-1b.

Søknad og vedlegg som ikke er utferdiget på norsk, svensk eller dansk skal vedlegges en oversettelse til ett av disse språkene.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen er oppdatert i samsvar med forslag til forskriftsbestemmelser som regulerer nye tilleggs-kriterier for sentral godkjenning.

Nytt annet ledd fastsetter plikt for foretak til å gi fullmakt til informasjonsinnhenting som følger av §§ 13-1a og 13-1b, samt at det skal fremlegges dokumentasjon for forsikringsforhold som skal fremgå av registeret.

6.5 Forslag til endringer i § 13-5. Godkjenningsområder for sentral godkjenning av foretak

§ 13-5 skal lyde:

§ 13-5. Godkjenningsområder for sentral godkjenning av foretak

Sentral godkjenning for ansvarsrett kan gis for funksjonen søker i tiltaksklasse 1, 2 og 3.

Sentral godkjenning for ansvarsrett kan gis for funksjonen prosjekterende i tiltaksklasse 1, 2 og 3 for følgende områder:

- ~~a. Overordnet ansvar for prosjektering (bygning, anlegg eller konstruksjon, tekniske installasjoner)~~
- a. Arkitektur
- b. Utearealer og landskapsutforming
- c. Oppmålingsteknisk prosjektering
- d. Brannkonsept
- e. Geoteknikk
- f. Konstruksjonssikkerhet
- g. Bygningsfysikk
- h. Sanitær-, varme- og slukkeinstallasjoner
- i. Energiinstallasjoner
- j. Slukkeinstallasjoner
- k. Ventilasjon- og klimainstallasjoner

- l. Vannforsynings- og avløps-~~og fjernvarmeanlegg~~
- m. Fjernvarmeanlegg
- n. Løfteinnretninger
- o. Lydforhold og vibrasjoner
- p. Miljøsanering
- q. Brannalarmanlegg, ~~nødlys og ledesystem~~
- r. Ledesystem

Sentral godkjenning for ansvarsrett kan gis for funksjonen utførende i tiltaksklasse 1, 2 og 3 for følgende områder:

- a. ~~Overordnet ansvar for utførelse (bygning, anlegg eller konstruksjon, tekniske installasjoner)~~
- a. Innmåling og utstikking av tiltak
- b. Grunnarbeid ~~og landskapsutforming~~
- c. Landskapsutforming
- d. Vannforsynings- og avløpsanlegg
- e. Fjernvarmeanlegg
- f. Plasstøpte betongkonstruksjoner
- g. Tømrerarbeid og montering av trekonstruksjoner
- h. Murarbeid
- i. Montering av bærende metall- eller betongkonstruksjoner
- j. Montering av glasskonstruksjoner og fasadekledning
- k. Taktekkingsarbeid
- l. Arbeid på bevaringsverdige byggverk
- m. Installasjon av brannalarmanlegg, ~~nødlys og ledesystem~~
- n. Installasjon av ledesystem
- o. Sanitær-, ~~varme- og slukke~~installasjoner
- p. Energiinstallasjoner
- q. Slukkeinstallasjoner
- r. Ventilasjon- og klimainstallasjoner
- s. Løfteinnretninger
- t. Riving og miljøsanering.

~~Det kan gis sentral godkjenning samlet for funksjonene ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende for følgende arbeider:~~

- a. ~~Våtromsarbeid.~~

Sentral godkjenning for ansvarsrett kan gis for funksjonen uavhengig kontrollerende i tiltaksklasse 1, 2 og 3 for følgende områder:

- a. Overordnet ansvar for kontroll
- b. Våtrom (i boliger)

- c. Lufttetthet (i nye boliger)
- d. Bygningsfysikk (i tiltaksklasse 2 og 3)
- e. Konstruksjonssikkerhet (i tiltaksklasse 2 og 3)
- f. Geoteknikk (i tiltaksklasse 2 og 3)
- g. Brannsikkerhet (i tiltaksklasse 2 og 3).

Merknader til bestemmelsen

Endringsforslaget innebærer at en del godkjenningsområder oppheves eller endres.

6.6 Forslag til ny § 13-6a Tilbaketrekking av sentral godkjenning for ansvarsrett

Ny § 13-6a skal lyde:

§ 13-6a Tilbaketrekking av sentral godkjenning for ansvarsrett

- (1) Når Direktoratet for byggkvalitet får opplysninger om at foretaket ikke oppfyller vilkår etter § 13-1a, skal foretaket varsles om at sentral godkjenning faller bort hvis forholdet ikke er rettet innen 30 dager fra varselet er mottatt.*
- (2) Dersom forholdet ikke er rettet ved fristens utløp, fatter Direktoratet for byggkvalitet vedtak om bortfall av sentral godkjenning ved fristens utløp.*
- (3) Når foretaket igjen oppfyller vilkårene i § 13-1a, gjenoprettes sentral godkjenning automatisk uten ytterligere vurdering av disse forholdene.*

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen regulerer tilbaketrekking av godkjenning når foretaket ikke lenger oppfyller kravene i den nye § 13-1a.

Etter første ledd skal foretaket varsles om at det ikke lenger oppfyller vilkårene. Varselet skal opplyse foretaket om at det har 30 dager på seg fra mottatt varsel til å rette forholdet. Varselet skal også opplyse om at godkjenningen vil trekkes tilbake hvis forholdet ikke er rettet inne 30 dager.

Etter andre ledd skal Direktoratet for byggkvalitet fatte vedtak om tilbaketrekking hvis forholdet ikke er rettet innen fristen. Dette er et enkeltvedtak, som kan påklages.

Det følger av tredje ledd at sentral godkjenning gjenoprettes hvis foretaket igjen oppfyller kriteriene i § 13-1a.

6.7 Forslag til endringer i § 13-7. Register over foretak med sentral godkjenning

§ 13-7 skal lyde:

§ 13-7. Register over foretak med sentral godkjenning

Register over foretak med sentral godkjenning for ansvarsrett, skal inneholde

opplysninger om foretakets identifikasjon, godkjenningsområde og godkjenningens varighet, samt antall ansatte innmeldt i Aa-registeret, jf. 13-1a annet ledd.

Registeret kan i tillegg til opplysningene i første ledd, inneholde opplysninger som følger av § 13-1b, samt oversikt over endringer i registeret, herunder nye og utmeldte foretak, advarsler og tilbaketrukne sentrale godkjenninger. Offentliggjøring av advarsel og tilbaketrekking av sentral godkjenning for ansvarsrett skal ikke skje før eventuelle klager er avgjort, eller klagefristen har gått ut.

Registeret skal på hensiktsmessig måte være tilgjengelig for brukere og publikum.

Merknader til bestemmelsen

Bestemmelsen er oppdatert i samsvar med forslag til forskriftsbestemmelser som regulerer nye tilleggskriterier for sentral godkjenning.

6.8 Forslag til endringer i § 15-1. Strategi for tilsyn. Rapportering

§ 15-1 skal lyde:

§ 15-1. Strategi for tilsyn. Rapportering

Kommunen skal utarbeide strategi for tilsynet etter plan- og bygningsloven § 25-1, hvor det bl.a. tas stilling til:

- a. målsettinger og rutiner for det kommunale tilsynet,
- b. organisering, eventuelt samarbeid med andre kommuner eller andre instanser, kompetansebehov, ressursbruk og finansiering og
- c. utvelgelse og prioritering av fagområder, sakstyper, temaer mv., herunder lokale forhold og innsatsområder. *Ved prioritering og utvelgelse skal kommunen legge vekt på om foretak har sentral godkjenning.*

Kommunen skal utarbeide en årlig rapport over tilsynsvirksomheten, og hvordan aktiviteten har vært i forhold til strategien.

Merknader til bestemmelsen

Endringsforslaget i første ledd bokstav c siste punktum understreker at kommunen skal prioritere å føre tilsyn med foretak uten sentral godkjenning. Bestemmelsen skal bidra til å gjøre det mer attraktivt å være sentralt godkjent.